

Bruksela, 11 października 2024 r.
(OR. en)

14450/24

ELARG 131
COEST 554
CODEC 1931
CADREFIN 148
FIN 899
ECOFIN 1137
BUDGET 60
POLGEN 131

PISMO PRZEWODNIE

Od:	Sekretarz generalna Komisji Europejskiej (podpisała dyrektor Martine DEPREZ)
Data otrzymania:	10 października 2024 r.
Do:	Thérèse BLANCHET, sekretarz generalna Rady Unii Europejskiej
Nr dok. Kom.:	COM(2024) 470 final
Dotyczy:	KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW Komunikat w sprawie Planu wzrostu gospodarczego dla Mołdawii

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument COM(2024) 470 final.

Załącznik: COM(2024) 470 final

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 9.10.2024 r.
COM(2024) 470 final

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Komunikat w sprawie Planu wzrostu gospodarczego dla Mołdawii

WPROWADZENIE

Polityka rozszerzenia Unii Europejskiej (UE) ma nadal kluczowe znaczenie dla ochrony i promowania pokojowej, stabilnej, silnej i zjednoczonej Europy. Rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie po raz kolejny uwydatniła potrzebę zdecydowanych geostrategicznych inwestycji w tę politykę. Pełne członkostwo Republiki Mołdawii (zwanej dalej Mołdawią) leży w interesie politycznym i gospodarczym UE oraz w interesie jej bezpieczeństwa. Stanowi ono bezpośrednią odpowiedź na europejskie aspiracje Mołdawian i przyczyni się do wzmocnienia stabilnej i dobrze prosperującej demokracji, zapewnienia lepszych gospodarczych i społecznych źródeł utrzymania, a ostatecznie do tworzenia bezpieczniejszej, pokojowej i dostatniej przyszłości. UE musi teraz zapewnić Mołdawii niezbędne wsparcie, aby przyspieszyć jej trwały wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu oraz proces akcesyjny, w oparciu o reformy związane z UE, poprzez nowy Plan wzrostu gospodarczego dla Mołdawii.

Działania na rzecz konwergencji Mołdawii z jednolitym rynkiem UE rozpoczęły się w 2014 r. wraz z tymczasowym wejściem w życie układu o stowarzyszeniu między UE a Mołdawią¹, który obejmował pogłębioną i kompleksową strefę wolnego handlu (DCFTA). Za pośrednictwem planu gospodarczego i inwestycyjnego Partnerstwa Wschodniego² UE wraz z międzynarodowymi instytucjami finansowymi uruchomiły już inwestycje publiczne i prywatne w sztanدارowe projekty na rzecz Mołdawii o wartości 1,6 mld EUR. Plan gospodarczy i inwestycyjny odegrał kluczową rolę w inicjowaniu inwestycji w sektorach krytycznych, takich jak łączność, efektywność energetyczna, rozwój przedsiębiorstw i konkurencyjność. Ożywienie gospodarcze spowolniły pandemia COVID-19 oraz duże koszty gospodarcze i społeczne ponoszone przez Mołdawię w wyniku rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie i podejmowanych przez Rosję prób destabilizacji kraju poprzez kampanie dezinformacyjne oraz wymuszenia energetyczne i ekonomiczne³. W 2023 r. produkt krajowy brutto (PKB) Mołdawii na mieszkańca wyniósł 29 % średniej UE, co wskazuje na znaczną lukę w konwergencji społeczno-gospodarczej z UE.

Pomimo tych trudnych warunków od czasu złożenia wniosku o przystąpienie do UE w marcu 2022 r. Mołdawia wykazała się odpornością i nieprzerwanie wdrażała reformy niezbędne do postępów na drodze do członkostwa w UE. W następstwie zobowiązań Mołdawii do przeprowadzenia reform w czerwcu 2022 r. przyznano jej status kraju kandydującego do UE, a w czerwcu 2024 r. rozpoczęły się negocjacje akcesyjne. Jednak przy obecnym tempie wzrostu gospodarczego i powolnym tempie konwergencji szybkie postępy Mołdawii na drodze do UE będą niemożliwe bez dalszego zdecydowanego wsparcia politycznego i gospodarczego.

Nowy plan wzrostu gospodarczego dla Bałkanów Zachodnich przedstawiony w 2023 r.⁴ stanowi potwierdzenie, że UE rozumie znaczenie wspierania partnerów z Bałkanów Zachodnich. Plan wzrostu gospodarczego dla Mołdawii ma na celu sprostanie wyzwaniom

¹Układ o stowarzyszeniu między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej oraz ich państwami członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Mołdawii, z drugiej strony; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A22014A0830%2801%29>

² SWD(2021) 186 final.

³4 grudnia 2023 r. Rosja wprowadziła całkowity zakaz przywozu warzyw i owoców z Mołdawii.

⁴ COM(2023) 691 final

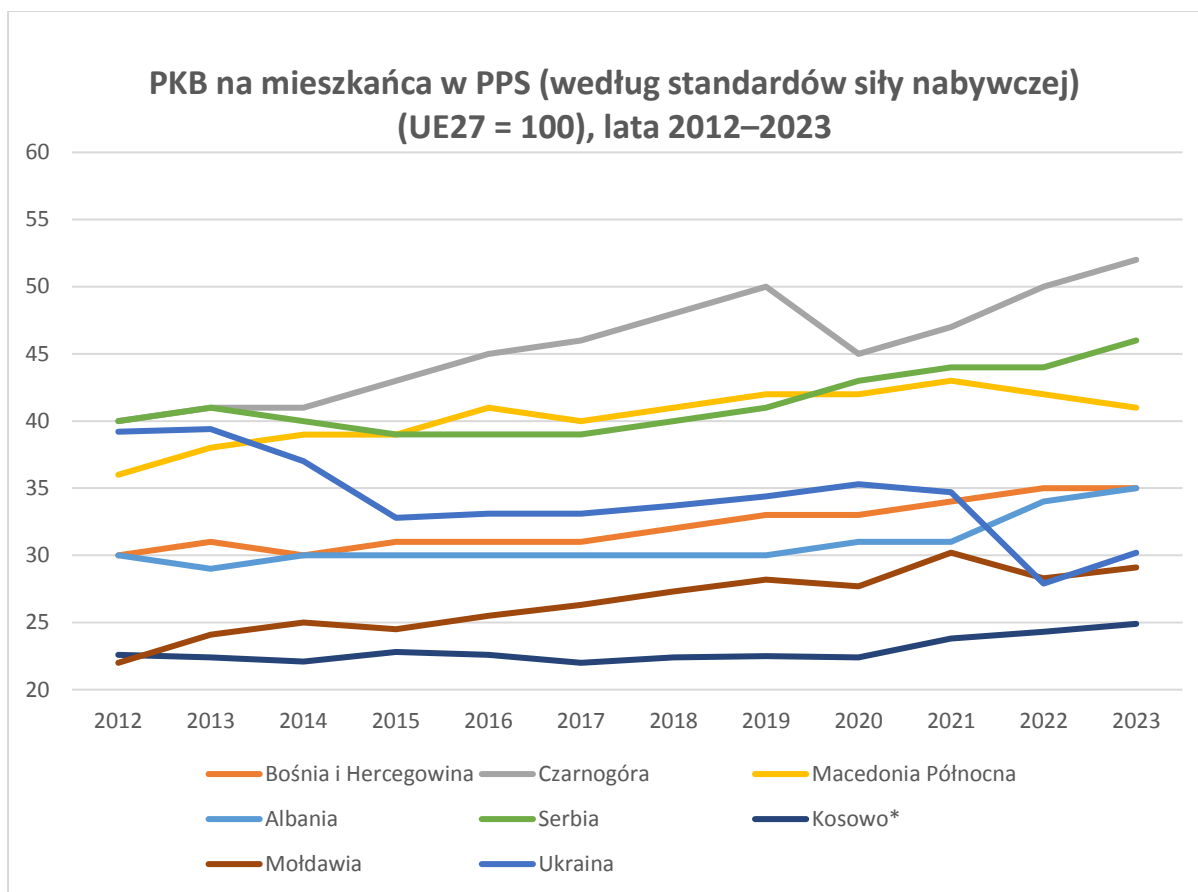
podobnym do wyzwań, z którymi mierzą się kraje Bałkanów Zachodnich, zwiększenie konwergencji społeczno-gospodarczej z UE i wspieranie procesu akcesyjnego w oparciu o wdrażanie reform związanych z UE. Plan wzrostu gospodarczego dla Mołdawii będzie nowym i porównywalnym bodźcem dla mołdawskiej gospodarki i społeczeństwa. Plan, oparty na trzech filarach, przyspieszy reformy społeczno-gospodarcze i reformy dotyczące kwestii podstawowych (filar 1), poprawi dostęp do jednolitego rynku UE (filar 2) i zwiększy pomoc finansową za pośrednictwem specjalnego Instrumentu Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego w Mołdawii (filar 3). Łącznie plan i instrument umożliwią reformy i inwestycje niezbędne do przyspieszenia procesu akcesyjnego, jak również przyspieszenia zrównoważonego wzrostu i dekarbonizacji gospodarki Mołdawii z korzyścią dla jej obywateli, a także będą stanowiły zachętę do tych reform i inwestycji.

Plan wzrostu gospodarczego dla Mołdawii przyczyni się do wyeliminowania podstawowych niedociągnięć strukturalnych hamujących potencjał wzrostu gospodarczego Mołdawii poprzez zwiększenie konkurencyjności tego kraju, wspieranie znacznych inwestycji w sektorze prywatnym i inwestycji w infrastrukturę, poprawę zarządzania gospodarczego, rozwój kapitału społecznego, wspieranie transformacji ekologicznej i cyfrowej oraz promowanie praworządności i działań antykorupcyjnych. Plan pomoże Mołdawii w rozwijaniu funkcjonującej i otwartej gospodarki rynkowej zdolnej do sprostania presji konkurencyjnej i siłom rynkowym w UE. Przyspieszone dostosowanie do przepisów i norm unijnych ułatwi również stopniową integrację Mołdawii z jednolitym rynkiem UE, odblokowując jeszcze przed przystąpieniem niektóre korzyści płynące z członkostwa w Unii, co z kolei przyczyni się do trwałego wzrostu gospodarczego i tworzenia miejsc pracy.

1. OBECNA SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA MOŁDAWII

Chociaż obecny rząd sprawnie zarządza wieloma nakładającymi się na siebie kryzysami, w ostatnich latach gospodarka Mołdawii miała trudności z osiągnięciem większej konwergencji gospodarczej z UE. W 2023 r. PKB na mieszkańca wynosił 29 % średniej UE, co plasuje Mołdawię za większością krajów Bałkanów Zachodnich. Gospodarka kraju dopiero powoli wchodzi w etap ożywienia po niedawnych wstrząsach zewnętrznych i recesji wywołanej pandemią COVID-19, a pogłębionej w wyniku rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie, wykorzystywania przez Rosję energii jako broni oraz spowodowanego wojną kryzysu energetycznego i uchodźczego⁵. W 2024 i 2025 r. spodziewane jest dalsze ożywienie gospodarcze, chociaż przewiduje się, że roczny wzrost PKB utrzyma się poniżej poziomów niezbędnych do zapewnienia szybkiej konwergencji ze średnią UE.

⁵Po spadku PKB o 8 % w 2020 r. ze względu na pandemię COVID-19, a następnie silnym odbiciu o 14 % w 2021 r., mołdawska gospodarka ponownie skurczyła się o 5 % w 2022 r. po wybuchu rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie. Gospodarkę dotknął również kryzys energetyczny powiązany z uzależnieniem od rosyjskiego gazu i poważnymi suszami, które wpłynęły na plony w rolnictwie, mające kluczowe znaczenie dla wyników gospodarczych Mołdawii. Mołdawska gospodarka stopniowo weszła w fazę ożywienia gospodarczego, choć w powolnym tempie, gdyż wzrost realnego PKB osiągnął 0,7 % w 2023 r.

Źródło: Eurostat i Bank Światowy

* Użycie tej nazwy nie wpływa na stanowiska w sprawie statusu Kosowa i jest zgodne z rezolucją Rady Bezpieczeństwa ONZ 1244/1999 oraz z opinią Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości w sprawie Deklaracji niepodległości Kosowa.

Gospodarka Mołdawii ucierpiała również z powodu wieloletniego niedoinwestowania; równocześnie dywersyfikacja gospodarcza pozostaje na niskim poziomie. Wywóz z Mołdawii obejmuje głównie produkty rolne i przemysłowe o niskiej wartości dodanej, takie jak zboża i nasiona oleiste, sprzęt elektryczny i tekstylia. Z uwagi na brak wykwalifikowanej siły roboczej, niską wydajność i jeden z najwyższych wskaźników emigracji w Europie Mołdawia ma trudności z utrzymaniem wykwalifikowanego kapitału ludzkiego niezbędnego do rozwoju gospodarki. Inwestycje publiczne stanowią jedynie niewielki odsetek PKB, co zmniejsza ich zdolność do modernizacji niezbędnej infrastruktury energetycznej, cyfrowej i transportowej. Rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie jeszcze bardziej pogłębiła trudności w przyciągnięciu bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ). Aktywa przedsiębiorstw państwowych, stanowiące około jedną piątą PKB Mołdawii, stanowią obciążenie fiskalne dla gospodarki i przyczyniają się do nieefektywności i braku konkurencji na rynku.

W połączeniu z ogólnie słabym otoczeniem biznesowym i uzależnieniem od importu energii przeszkody te znacząco ograniczają zdolność Mołdawii do wyraźnego skorzystania z możliwości oferowanych przez pogłębioną i kompleksową umowę o wolnym handlu z UE (umowa DCFTA). Umowa DCFTA oferuje znaczny, niewykorzystany dotąd potencjał. Aby

z niego czerpać, Mołdawia musi zwiększyć nie tylko wielkość, ale również wartość dodaną swojego eksportu w sektorach rolnictwa, produkcji, informacji, technologii komunikacyjnych i innych usług.

Ambitna strategia reform i inwestycji mogłaby być katalizatorem umożliwiającym osiągnięcie tych celów.

2. PLAN WZROSTU GOSPODARCZEGO DLA MOŁDAWII I JEGO GŁÓWNE FILARY

Podczas gdy gospodarka wraca do dawnego poziomu po ostatnich wstrząsach zewnętrznych, konieczne jest zapewnienie Mołdawii znacznego wsparcia, aby wykorzystać jej możliwości gospodarcze, przyspieszyć konwergencję i promować zrównoważony wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu z korzyścią dla obywateli. Aby zapewnić właściwe tempo postępów, proponowany Plan wzrostu gospodarczego dla Mołdawii – podobnie jak plany dla Ukrainy i Bałkanów Zachodnich – będzie koncentrować się na trzech filarach:

- 1) **Przyspieszenie reform społeczno-gospodarczych i reform w kwestiach podstawowych**⁶ poprzez wsparcie specjalnego programu reform ściśle powiązanego z procesem akcesyjnym Mołdawii.
- 2) **Zwiększenie dostępu do jednolitego rynku UE** w oparciu o możliwości oferowane przez pogłębianą i kompleksową strefę wolnego handlu oraz uczestnictwo w programach i politykach UE, z zastrzeżeniem dostosowania Mołdawii do odpowiednich przepisów dotyczących jednolitego rynku UE.
- 3) **Zwiększenie pomocy finansowej** w celu wsparcia wdrażania reform społeczno-gospodarczych i reform w kwestiach podstawowych oraz przyczynienie się do pobudzenia inwestycji za pośrednictwem specjalnego Instrumentu Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego w Mołdawii; wypłaty w ramach instrumentu będą uzależnione od postępów w realizacji reform.

Te trzy filary wzajemnie się wzmacniają i opierają się na procesie reform zgodnie z układem o stowarzyszeniu/umowie DCFTA oraz na wynikach planu gospodarczego i inwestycyjnego Partnerstwa Wschodniego. Działania w ramach tych trzech filarów pozwolą rozwiązać podstawowe problemy strukturalne hamujące wzrost gospodarczy Mołdawii i mogą jej pomóc w podwojeniu wartości jej gospodarki w nadchodzącym dziesięcioleciu. Zgodnie z istniejącą metodyką rozszerzenia⁷ Mołdawia przyspieszy również przyjęcie i wdrożenie dorobku prawnego UE oraz osiągnie społeczno-gospodarcze korzyści z integracji jeszcze przed przystąpieniem do UE. W związku z tym reformy w kwestiach podstawowych, w tym mające na celu wzmocnienie praworządności i praw podstawowych, są niezbędne do uwolnienia korzyści płynących z integracji i stworzenia środowiska sprzyjającego przyciąganiu inwestycji

⁶ Klaster dotyczący kwestii podstawowych obejmuje: rozdział 23 – Wymiar sprawiedliwości i prawa podstawowe, rozdział 24 – Sprawiedliwość, wolność i bezpieczeństwo, kryteria gospodarcze, funkcjonowanie instytucji demokratycznych, reforma administracji publicznej, rozdział 5 – Zamówienia publiczne, rozdział 18 – Statystyka, i rozdział 32 – Kontrola finansowa.

⁷ COM(2020) 57 final

prywatnych i generowaniu zrównoważonego wzrostu gospodarczego przy jednoczesnym ograniczeniu emisji.

Filar 1: Przyspieszenie reform społeczno-gospodarczych i reform w kwestiach podstawowych poprzez specjalny program reform

Aby przyspieszyć trwałą i inkluzywną konwergencję społeczno-gospodarczą Mołdawii z UE jeszcze przed przystąpieniem, Plan wzrostu gospodarczego dla Mołdawii będzie skupiał się na programie reform. Program reform pomoże ustrukturyzować ambitne inicjatywy Mołdawii i zagwarantować przeprowadzenie reform, oferując zachęty do ich wdrażania i umożliwiając inwestycje towarzyszące. Bedzie on oparty na krajowej strategii rozwoju⁸, krajowej strategii rozwoju gospodarczego do 2030 r., krajowych strategiach sektorowych, programie stowarzyszeniowym UE–Mołdawia na lata 2021-2027, istniejących zaleceniach z dorocznych pakietów dotyczących rozszerzenia, wnioskach z dialogu gospodarczo-finansowego, programie reform gospodarczych oraz planie działań priorytetowych na lata 2023-2024⁹. Program reform opracowany przez Mołdawię zostanie oceniony i zatwierdzony przez Komisję Europejską.

W programie reform określone zostaną priorytetowe reformy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego, w oparciu o **kluczowe czynniki napędzające wzrost gospodarczy**: konkurencyjność gospodarczą; odporność gospodarczą, w tym infrastrukturę i energię; zarządzanie gospodarcze, kapitał społeczny oraz transformację ekologiczną i cyfrową.

Aby promować **konkurencyjność gospodarczą**, program reform będzie obejmował działania poprawiające otoczenie biznesowe i zapewniające lepsze wsparcie dla MŚP, także z perspektywy przepisów; wdrażające nową politykę przemysłową; oraz promujące eksport i inwestycje w celu wsparcia integracji lokalnych przedsiębiorstw w globalnych łańcuchach wartości. Wzmocnienie **odporności gospodarczej** będzie wymagało reform strukturalnych, aby zlikwidować w Mołdawii lukę w łączności, w szczególności poprzez zestrojenie polityki transportowej, energetycznej i cyfrowej oraz zapewnienie znacznie większych inwestycji w tych kluczowych sektorach. Konieczna będzie ponadto poprawa **zarządzania gospodarczego**, m.in. przez wzmocnienie zarządzania finansami publicznymi za pomocą systemów audytu i kontroli, rozwiązanie problemu nieefektywnych przedsiębiorstw państwowych oraz zmniejszenie ich dominacji w sektorach produkcyjnych.

Jeśli chodzi o **kapitał społeczny**, konieczne będą środki wspierające reformy w dziedzinie edukacji, umiejętności, zatrudnienia sprzyjającego włączeniu społecznemu i możliwości na rynku pracy, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii młodzieży, równouprawnienia płci i wzmocnienia pozycji gospodarczej kobiet, ochrony socjalnej i ochrony zdrowia.

Ponadto, zgodnie ze zobowiązaniem Mołdawii do osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r., **zielona transformacja** jako priorytet horyzontalny pomoże Mołdawii obniżyć emisyjność jej gospodarki i infrastruktury oraz ograniczyć degradację środowiska i jego

⁸ [LP315/2022 \(legis.md\)](#)

⁹ Plan działań priorytetowych na rzecz skuteczniejszego wdrażania DCFTA w ramach układu o stowarzyszeniu między Republiką Mołdawii a Unią Europejską w latach 2023–2024: [Stosunki handlowe UE z Mołdawią \(europa.eu\)](#)

zanieczyszczenie. Zostaną w niej uwzględnione kwestie produktywności zasobów i gospodarki o obiegu zamkniętym, różnorodności biologicznej, środowiska niskoemisyjnego i wzmocnienia instytucji zajmujących się środowiskiem.

W programie reform określone zostaną kluczowe reformy **we wszystkich kwestiach podstawowych** procesu akcesyjnego ze względu na ich przekrojowy charakter, centralną rolę w procesie akcesyjnym oraz znaczenie dla dobrze prosperującej gospodarki i zdrowego otoczenia biznesowego i zaufania inwestorów. Reformy wzmocnią praworządność, walkę z korupcją i przestępczością zorganizowaną, a także zarządzanie sprawami wewnętrznymi, w tym dostosowanie przepisów wizowych do prawa UE. Ponadto reformy zapewnią ochronę praw podstawowych, w tym wolności słowa i funkcjonowania instytucji demokratycznych, oraz wzmocnią reformę mołdawskiej administracji publicznej.

Pomyślna realizacja **programu reform** wyznaczy tempo realizacji Planu wzrostu gospodarczego dla Mołdawii: wypłata środków finansowych UE w ramach Instrumentu Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego będzie uzależniona od poczynionych postępów i przyczyni się do przyspieszenia negocjacji akcesyjnych.

Filar 2: Zwiększenie dostępu Mołdawii do jednolitego rynku UE

Jednym z głównych powodów przyjęcia Planu wzrostu gospodarczego jest zapewnienie Mołdawii większych możliwości osiągnięcia głębszych powiązań z jednolitym rynkiem UE. Przyczyni się to zarówno do stopniowego wzmocnienia zdolności Mołdawii do radzenia sobie z presją konkurencyjną na rynku, jak i do zapewnienia dostępu do rynku dla towarów i usług o wyższej wartości we wszystkich sektorach zorientowanych na eksport, co pobudzi zrównoważony wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu i stworzy nowe miejsca pracy. Celem planu jest stworzenie równych warunków działania dla mołdawskich i unijnych eksporterów poprzez stosowanie unijnych norm i standardów w odniesieniu do mołdawskich produktów.

W Planie wzrostu gospodarczego zaproponowano ukierunkowane działania w pięciu obszarach priorytetowych, w których Mołdawia może podjąć natychmiastowe kroki w celu zwiększenia korzyści płynących z jednolitego rynku. Te obszary to: (i) swobodny przepływ towarów i integracja w łańcuchach dostaw; (ii) ułatwienia w handlu i połączeniach transportowych; (iii) integracja z rynkiem energii UE; (iv) integracja z rynkiem cyfrowym oraz (v) dostęp do jednolitego obszaru płatności w euro (SEPA).

Natychmiastowe działania skupią się na swobodnym przepływie towarów, ukierunkowanym na normalizację, certyfikację, ocenę zgodności i nadzór rynku, co przyczyni się do zwiększenia eksportu mołdawskiego na jednolity rynek. W miarę jak Mołdawia będzie osiągać niezbędny poziom gotowości, możliwy stanie się dodatkowy dostęp. Przystąpienie Mołdawii do Konwencji o wspólnej procedurze tranzytowej i wykorzystaniu zintegrowanego skomputeryzowanego systemu weterynaryjnego (TRACES) w **połączeniach handlowych i transportowych** pozwoli uprościć procedury przekraczania granic, w tym procedury celne, oraz poprawić bezpieczeństwo całego łańcucha dostaw. Ponadto zbadana zostanie możliwość

usprawnienia procedur granicznych w celu poprawy przepływów handlowych. Dostęp Mołdawii do **jednolitego obszaru płatności w euro (SEPA)**, pod warunkiem spełnienia niezbędnych kryteriów i podjęcia decyzji przez Europejską Radę ds. Płatności, pobudzi handel transgraniczny i inwestycje transgraniczne. W perspektywie integracji z jednolitym rynkiem cyfrowym wspierane będą możliwości przystąpienia do unijnego obszaru roamingu, a także stowarzyszenie z **inicjatywami przewodnimi UE**, w tym z unijnym portfelem tożsamości cyfrowej i unijną rezerwą cyberbezpieczeństwa.

Dalsze możliwe obszary współpracy obejmują **produkty lecznicze o krytycznym znaczeniu, handel elektroniczny i uznawanie kwalifikacji**. Dzięki dostępowi do Sojuszu na rzecz leków o krytycznym znaczeniu Mołdawia mogłaby rozwijać partnerstwa strategiczne w celu zabezpieczenia dostaw produktów leczniczych o krytycznym znaczeniu. Można by rozwijać usługi związane z handlem elektronicznym, w tym usługi doręczania paczek i usługi turystyczne. Współpraca w dziedzinie umiejętności i uznawania kwalifikacji przyczyniłaby się do lepszego dostępu do unijnego rynku pracy dla obywateli Mołdawii (zob. załącznik).

Mołdawia utrzymuje już bliskie stosunki handlowe z państwami ościennymi należącymi do UE, których liczba podwoiła się w ostatnim dziesięcioleciu. Należy zbadać dalsze możliwości wspierania rozwoju wymiany handlowej pod względem wolumenu i wartości dodanej oraz potencjalne korzyści dla Mołdawii, w tym poprzez dalsze zacieśnianie stosunków handlowych z Ukrainą. Zwiększonemu dostępowi Mołdawii do jednolitego rynku UE sprzyja również jej uczestnictwo w Środkowoeuropejskiej umowie o wolnym handlu (CEFTA)¹⁰. W tym kontekście oczekuje się, że Mołdawia będzie nadal konstruktywnie wspierać prace tej organizacji regionalnej. Nadal udzielana będzie pomoc w celu wzmocnienia mołdawskiej polityki rozwoju regionalnego i inteligentnej specjalizacji, z uwzględnieniem współpracy międzyregionalnej w UE, m.in. w regionach Dunaju i Morza Czarnego¹¹.

Filar 3: Zwiększenie pomocy finansowej w celu wspierania reform społeczno-gospodarczych i reform w kwestiach podstawowych oraz przyciągania inwestycji

W ostatnich latach UE odgrywała kluczową rolę w zapewnianiu niezbędnej pomocy finansowej w celu wzmocnienia odporności Mołdawii oraz oferowała ukierunkowane wsparcie. Od 2021 r. UE zdecydowanie potwierdzała swoje wsparcie dla Mołdawii i solidarność z nią, udostępniając 2,2 mld EUR w formie pożyczek i bezzwrotnego wsparcia. Mołdawia korzysta obecnie ze wsparcia UE w ramach Instrumentu Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej (ISWMR). Finansowanie odbywa się za pośrednictwem wielu form wsparcia, takich jak bezpośrednie wsparcie budżetowe, pomoc makrofinansowa, udział w programach UE oraz projekty realizowane wspólnie z międzynarodowymi instytucjami finansowymi gwarantowane przez budżet UE.

W perspektywie członkostwa w UE Instrument Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego w Mołdawii („Instrument”) ma na celu zapewnienie **zwiększonego wsparcia finansowego** na

¹⁰Środkowoeuropejska umowa o wolnym handlu (CEFTA) z 2006 r. łączy kraje Bałkanów Zachodnich i Mołdawię w regionalnej strefie handlowej w celu liberalizacji handlu towarami i usługami w regionie. Prace CEFTA zostały w 2020 r. włączone do planu działania dotyczącego wspólnego rynku regionalnego.

¹¹W szczególności poprzez strategię UE na rzecz regionu Dunaju i Wspólną agendę morską dla Morza Czarnego.

realizację kompleksowego programu reform. Inwestycje te pomogą Mołdawii w osiągnięciu jak najlepszych wyników w zakresie zrównoważonego rozwoju gospodarczo-społecznego w porównaniu z państwami członkowskimi UE, co wpłynie na poprawę poziomu życia i przyspieszy przystąpienie Mołdawii do Unii.

Instrument, który jest przedmiotem odrębnego wniosku ustawodawczego przedstawionego Parlamentowi Europejskiemu i Radzie, ma wypłacać wsparcie w wysokości do 1,8 mld EUR i jest ściśle wzorowany na Instrumencie Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego na Bałkanach Zachodnich¹². Będzie on finansowany z przydziałów dwustronnych w wysokości 420 mln EUR przewidzianych na rzecz Mołdawii w ramach ISWMR i obejmie lata 2025–2027. Część tej kwoty zostanie wykorzystana na uruchomienie **pożyczek**, wypłacanych bezpośrednio do budżetu Mołdawii, w celu przyspieszenia reform określonych w programie reform i umożliwienia niezbędnych inwestycji. Pożyczki te przyznawane będą na wysoce preferencyjnych warunkach, z długim okresem spłaty i korzystnymi stopami procentowymi. Z puli środków dwustronnych nadal udzielane będzie **bezzwrotne** wsparcie finansowe, w tym pomoc techniczna wspomagająca realizację priorytetów Planu wzrostu gospodarczego i zapewniająca wsparcie społeczeństwu obywatelskiemu. Mołdawia będzie nadal korzystać z inicjatyw regionalnych, a także uczestniczyć w programach UE.

Wypłaty w ramach Instrumentu będą uzależnione od wdrożenia konkretnych reform i inwestycji określonych w programie reform, które będą warunkować wypłatę środków, tj. ich realizacja będzie powodować uruchomienie środków finansowych w ramach nowego Instrumentu Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego zgodnie z wcześniej ustalonym harmonogramem.

Poprzez powiązanie zwiększonego wsparcia finansowego w ramach filaru 3 i programu reform w ramach filaru 1 z możliwościami oferowanymi przez filar 2 (dostęp do jednolitego rynku UE), Plan wzrostu gospodarczego będzie wspierał konwergencję społeczno-gospodarczą Mołdawii z UE, a także proces akcesyjny przez przyspieszenie dostosowania do wartości, przepisów i norm UE.

Oczekuje się, że Instrument uruchomi nowe inwestycje o wartości około 2,5 mld EUR ze strony międzynarodowych instytucji finansowych i sektora prywatnego. Temu znacznemu wzrostowi inwestycji publicznych i prywatnych towarzyszyć będzie realizacja programu reform w celu zapewnienia infrastruktury energetycznej, transportowej i infrastruktury łączności cyfrowej niezbędnych do rozwoju przedsiębiorstw i handlu. Instrument pobudzi również inwestycje wspomagające Mołdawię na drodze do obniżenia emisyjności. Głównym narzędziem realizacji tych inwestycji będzie **platforma inwestycyjna dla krajów objętych polityką sąsiedztwa**¹³. Będzie ona opierać się na pracach przeprowadzonych już w ramach

¹²Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1449 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ustanowienia Instrumentu Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego na Bałkanach Zachodnich

¹³Platforma inwestycyjna dla krajów objętych polityką sąsiedztwa jest mechanizmem mającym na celu uruchomienie dodatkowych środków na finansowanie projektów infrastrukturalnych we wschodnim i południowym sąsiedztwie UE. Łączy ona dotacje z UE i jej państw członkowskich oraz wykorzystuje je do pozyskiwania pożyczek od europejskich instytucji finansowych i wkładów od samych krajów partnerskich.

planu gospodarczego i inwestycyjnego dla Mołdawii¹⁴, który zapoczątkował inwestycje w sektorach krytycznych, takich jak łączność, efektywność energetyczna, rozwój przedsiębiorstw i konkurencyjność.

Plan wzrostu gospodarczego, koncentrujący się na programie reform i dostosowanych inwestycjach, zapewni solidne ramy strategiczne i pomoże wspierać wysiłki Mołdawii na rzecz koordynacji darczyńców, w szczególności w kontekście Platformy Partnerstwa z Mołdawią, która skupia państwa członkowskie UE, państwa grupy G-7, partnerów międzynarodowych i partnerów o podobnych poglądach.

WNIOSKI

Mołdawia znajduje się na kursie proeuropejskim. W świetle skutków rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie i rosyjskiej wojny hybrydowej przeciwko Mołdawii kraj ten nadal stoi przed poważnymi wyzwaniami w zakresie ożywienia wzrostu gospodarczego i realizacji reform społeczno-gospodarczych w odpowiednim tempie. W nawiązaniu do Planu wzrostu gospodarczego dla Bałkanów Zachodnich, Plan wzrostu gospodarczego dla Mołdawii stanowi dogodnie rozwinięcie unijnej oferty pomocy dla Mołdawii w umocnieniu jej perspektyw zrównoważonego rozwoju gospodarczego i przyspieszeniu reform w kwestiach podstawowych niezbędnych do zmniejszenia luki w konwergencji gospodarczej.

Za pośrednictwem trzech powiązanych ze sobą filarów plan będzie wspierał **integrację Mołdawii z UE i jej jednolitym rynkiem**. Jego celem jest przezwyciężenie wyzwań strukturalnych oraz przyspieszenie reform w kwestiach podstawowych, takich jak praworządność oraz walka z korupcją i przestępczością zorganizowaną. Plan pozwoli zlikwidować istotne luki inwestycyjne w sektorach infrastruktury i przedsiębiorstw, promować transformację ekologiczną i cyfrową oraz zwiększyć wydajność poprzez skupienie się na kluczowych sektorach o wysokim potencjale wzrostu. Pozwoli to potencjalnie podwoić wartość gospodarki Mołdawii w ciągu następnej dekady i przyciągnąć nowe inwestycje kapitałowe. Dzięki planowi możliwe będzie utworzenie 5 tys. nowych przedsiębiorstw, a 100 tys. Mołdawian będzie miało możliwość znalezienia pracy.

Aby w pełni wykorzystać potencjał oferowany przez plan wzrostu gospodarczego, Mołdawia musi wdrożyć reformy i **zapewnić kompleksowe podejście, które uwzględni wszystkie grupy społeczne**. To z kolei powinno doprowadzić do szybszego dostosowania do przepisów i norm UE, a także do reform w podstawowych obszarach procesu rozszerzenia. Aby plan mógł zostać skutecznie zrealizowany, potrzebne będą solidne mechanizmy oraz silna koordynacja między różnymi mołdawskimi instytucjami.

Plan wzrostu gospodarczego będzie służył w nadchodzących latach jako strategiczny plan na rzecz inwestycji i będzie platformą do lepszej koordynacji darczyńców lub do zapewnienia szerokiego i ukierunkowanego wsparcia dla kluczowych reform i inwestycji.

Poprzez wspieranie silnej i odpornej gospodarki Plan wzrostu gospodarczego dla Mołdawii przyniesie wymierne korzyści wszystkim obywatelom i stworzy podstawy zrównoważonej,

¹⁴W ramach planu gospodarczego i inwestycyjnego uruchomiono już 1,6 mld EUR na inwestycje publiczne i prywatne, co świadczy o jego skuteczności w przyciąganiu zasobów i wzmacnianiu odporności gospodarczej.

dostatniej i pokojowej przyszłości dla tego państwa, odzwierciedlając jego ambitne założenia dotyczące przyspieszenia integracji z UE.